

PILIPINO A1 – HIGHER LEVEL – PAPER 1
PILIPINO A1 – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
FILIPINO A1 – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Monday 10 May 2004 (afternoon)
Lundi 10 mai 2004 (après-midi)
Lunes 10 de mayo de 2004 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a commentary on one passage only.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire sur un seul des passages.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario sobre un solo fragmento.

Sumulat ng komentaryo sa isa sa dalawang sumusunod na textong pampanitikan:

1. (a)

DAPITHAPON NA. Nagngangatngatan ang kahel at pula sa ulap. Ang mga kalapati'y naghahanap ng madadapuan, mapapaglipasan ng gabi. Dumaan ang madungis na magkapatid, sina Josefa at Delfin, sa pwesto ng magarang bantayog. Napatingala sila. Hindi nila alam kung sino itong mamang may hawak ng gabel. Hindi naman yata ito katulad ng mamang nasa Luneta o Monumento. Sabi ng Metro aide, isa raw itong mayaman na dating may-ari ng lupain dito. Kaya nga pati ang kalyeng ito ay ipinangalan din sa kanya. Ipinagawa ito ng kanyang mga anak bilang alaala ng kanilang ama, ng kanyang pangalan.

5
Maganda nga ang rebulto. Nababalutan ng ginto at pulang tanso. Ang straktura ay gawa ng isang tanyag na manlililok, hindi mula Paete o Vigan, mula pa sa Roma. Ang mukha ay makinis, pero parang galit. Nakakunot ang noo, parang nag-iisip nang malalim. Matalim ang mga mata, parang nanlilisik. Nakapinid ang mga tenga, parang laging may sinusubaybayang ingay. Nakabuka ang bibig, parang laging may sasabihin.

10
"Magsi-alis nga kayo riyon, dyaskeng mga bata ito," sigaw ng tagabantay. Dali-daling hinatak nila ang sakong may lamang lata ng gatas at sardinas at ang kwadradong lata ng corned beef mula pa sa Amerika. Amoy na amoy pa nga ang karne. "Hoy, buhatin ninyo iyan!" pahabol ng tagabantay. At sumunod naman sila. At madaliang nagsipagliparan ang mga nabulabog na kalapati.

15
"Ate, gutom na ako. Kailan ba tayo kakain?" tanong ng nakababata. "Mamaya na. Pag puno na itong sako, ipagbibili natin kay Makong. Bibili tayo ng tuyo sa talipapa," sagot ng nakatatanda.

20
Huminto sila sa gilid ng pintuan ng panaderya ng Tsino. Nakita nila ang limang pinagpapawisang lalaki habang nagmamasa ng harina. Hinihiwa ang albang harina't inilalapag ang piraso sa trey. Ipinapasok ang trey sa loob ng hurno. Nakita sila ng Tsino, nakabantay sa mga trabahador...

25
"Ako kaya pala lugi may malas pala. Ako kaya pala hindi unlad bekeli, may malas pala," paulit na wika ni Tsino habang nagmamadaling lumalapit sa dinungawan ng mga bata. "Tsupi, tsupi!"

At kaagad namang sumunod ang magkapatid. Hinila nilang papalayo ang sako...

"Ate, kailan ba tayo kikita nang malaki?" tanong ng makulit.

30
"Hindi na yata mangyayari iyon. Pero pag napuno na itong sako, ipagbibili natin kay Makong," sagot ng isa pang makulit.

Natigilan sila sa kanilang paglalakad sa ingay ng nagtatatalak na Bombay sa harap ng mag-anak na nasa loob ng tindahan...

35
"Pag hindi kayo makabayad sa akin bukas, hahakutin ko lahat ang laman ng tindahan... Biro ninyo naman, ang isang libong inutang dalawang buwan na ngayon, naging apat na libo na at lahat, wala pa rin akong pakinabang kahit piso."

Napatigil lang ito nang makita ang dalawang nakiki-usyosong bata.

40
"Kayo," sabay kampany ng kanang kamay, "huwag kayong tutulad sa mga ito, hindi marunong tumupad sa usapan. Mga manloloko." Lumapit si Bombay at inusyoso ang sako. "Nakakadiri, ang baho! Itha pa pala kayong walang pakinabang. Layas kayo!"

At sumunod naman agad ang magkapatid. Pinulot nila ang napatapong laman at hinatak ang sako.

“Ate, saan ba tayo matutulog ngayon?” tanong na naman ng palatanong.

45 “Pag napuno na itong sako, ipagbibili natin kay Makong, saka tayo maghahanap,” sagot ng palasagot...

Nagsimula nang maghalungkat ang mga bata sa tambakan ng basura sa labas ng luma ngunit malaking bahay, pag-aari ni Espanyol...

50 Ang dalawang bata ay nakakuha na ng ilang lata ng sardinas nang marinig nila ang pagtatalak ni Espanyol. “Muchachos, muchachos,” Lumapit naman ang mga tinawag. “Bakit pinapayagan kalakalin ng ninya y ninyo ang mi basura? Pakawalan an mi Doberman. Hala!”

Tumakbo sa likod ang tatlong lalaki. Biglang may tatlong payat na aso na mabilis na tumakbo, patungo sa gate. “Takbo, Spike! Kill, Brandy! Fetch, Killer!” Mabilis na kinuha ni Josefa ang sako. Kumaripas ang magkapatid...

“Ate, kailan kaya tayo makakapag-aral?” tanong ng musmos.

55 “Pag napuno na itong sako... Putragis! Pag napuno na itong sako. Ipagbibili natin kay Makong. Tigilan mo na nga ako!” tugon ng mas matanda.

Tahimik na silang naglakad nang matagal, ngunit bigla muling napahinto. May mga tambay na nag-iinuman sa makitid na daan...

60 Nagdalawang-isip ang magkapatid kung daraan o hindi. Naglakas-loob na lamang ang dalawa. At lumakad silang dahan-dahan, parang mga dagang ayaw magpahalata, kaysa umikot pang muli sa monumento... Sumabit ang sako sa bato, kumalat ang mga lata...

65 Sa gawi roon, ang monumento’y nakatanghod gaya nang dati, gaya nang inaasahan. Ang langit ay abong namimigat sa pagpigil ng napipintong ulan. Ang mga kalapati’y nagsipagdapuang muli sa monumento – sa kamay, sa balikat, tenga, ilong, sa paa, at sa ulo. Bukas ng umaga’y mapupuno ng ipot ang ginto’t tansong balat ng monumento. Mamumuti ang pula nitong balot. Bukas ng umaga’y magagalit na naman ang tagabantay ng monumento. Bukas ng umaga, gaya nang dati, gaya nang inaasahan.

Roland Tolentino, *Monumento* (1993)

1. (b)

Sa isang subasta
ipinagbili nila:

antigong salamin
ng isang bayani
5 kakabyak na hikaw-kawayan
ng isang paraluman
bungi't kalawanging itak
ng isang tulisan
10 sandaang tomo ng dunong
sa wikang sarili.

Bilang kapalit
isinukli sa kanila:

bagong usong rayban
ng isang artista
15 pares ng tubog-sa-ginto
ng isang biyahera
punyal na seramik ang talim
plastik ang puluhan
20 sanlibong tomo ng mahika
sa wikang dayuhan.

Benilda S Santos, *Komersyo* (1991)